

MGR AGNIESZKA WIERZCHOSŁAWSKA
Casimir the Great University in Bydgoszcz (Poland)

University lecturer. Research interests: preschool catechesis, sensory integration therapist, and preschool catechesis teacher.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6642-2156>

E-mail: a.w@ukw.edu.pl

CC-BY-NC-ND 4.0 Deed

THE PRINCIPLES OF CATHOLIC PRESCHOOL INSTITUTIONS AND THEIR ROLE IN THE PROCESS OF UPBRINGING AND EDUCATION OF CHILDREN

Założenia katolickich placówek wychowania przedszkolnego oraz ich rola w procesie wychowania i edukacji dziecka

DOI: <https://doi.org/10.62266/PK.1898-3685.2024.36.17>

Wprowadzenie

Wybór placówki wychowania przedszkolnego jest decyzją, która ma kluczowy wpływ na dalszy rozwój dziecka, zarówno pod względem edukacyjnym, jak i wychowawczym. Wśród różnych dostępnych opcji, placówki katolickie stanowią istotną alternatywę, kierując się nie tylko standardami edukacyjnymi, ale także wartościami duchowymi i moralnymi wynikającymi z nauki Kościoła. Rodzice, którzy decydują się na takie placówki, oczekują, że wychowanie ich dziecka będzie nie tylko kształtowało umiejętności poznawcze, ale także rozwijało wiarę, odpowiedzialność moralną i poczucie przynależności do wspólnoty kościelnej. Celem artykułu jest przybliżenie założeń katolickich placówek wychowania przedszkolnego oraz ich roli w wychowaniu i edukacji dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem duchowego i moralnego aspektu tego procesu.

1. Placówki wychowania przedszkolnego – założenia ogólne

Rozwój dziecka nieustannie stanowi ważny element teorii i praktyki pedagogicznej. Coraz więcej także czasu i miejsca w nauce poświęca się okresowi wczesnego dzieciństwa, jako kluczowemu dla całościowego i wszechstronnego rozwoju dziecka: jego umiejętności, postaw, wiedzy i podejściu do życia. Na tym etapie, w kształtowaniu jednostki główną rolę pełnią rodzice i opiekunowie dziecka, jednak także placówka przedszkolna pełni nieodłączny element procesu wychowania i edukacji zdecydowanej większości polskich dzieci.

Historia polskich przedszkoli sięga pierwszej połowy XIX wieku, pierwsze placówki opiekujące się dziećmi w wieku przedszkolnym powstałe na terenach polskich datuje się na rok 1839r. Utworzone wówczas w Warszawie placówki poświęcone opiece nad dziećmi zwane były ochronkami. Od tego czasu odnotowuje się w Polsce systematyczny rozwój wychowania przedszkolnego zarówno w teorii jak i praktyce. Już w ustawach z lat 60-tych XX wieku, dotyczących rozwoju systemu oświaty, znaleźć można zapis, iż przedszkole jest pierwszym ogniwem dla tegoż systemu. Wyróżniono także cele wychowania przedszkolnego, takie jak: wszechstronny rozwój dzieci, przygotowanie ich do nauki szkolnej oraz pomoc i wsparcie w opiece wychowawczej dla rodziców¹.

¹ E. Gruszczyk-Kolczyńska, *O blaskach i cieniach zawodu nauczyciela przedszkola. Także o tym, co zniszczyły decyzje polityczne lat dziewięćdziesiątych z dorobku 170 lat wychowania przedszkolnego w Polsce* [w:] *Problemy doskonalenia systemu edukacyjnego w Polsce*, H. Moroz (red.), Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2008, s. 249.

Aktualnie rodzice są coraz bardziej świadomi tego, jak istotny jest wszechstronny rozwój ich dzieci, oraz tego, że pierwsze lata życia są kluczowe dla dalszego rozwoju, edukacji i wychowania. Poznane na tym etapie wartości, nabyta wiedza i umiejętności stanowią fundament dla kolejnych etapów życia. Podążając za potrzebami dzieci i wymaganiami rodziców placówki wychowania przedszkolnego coraz częściej profilują swoją edukację, tak, by sprostać tym aspektom. Wśród alternatyw dla klasycznych przedszkoli znaleźć można placówki w duchu danej pedagogiki czy koncepcji (na przykład M. Montessori, Plan Daltonowski), przedszkola profilowane: artystyczne, sportowe, językowe a także przedszkola katolickie, którym to poświęcony został ten artykuł.

Mimo, iż w Polsce obowiązek edukacji rozpoczyna się od rocznego przygotowania szkolnego, to zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w roku szkolnym 2022/23 funkcjonowało 22,5 tys. placówek wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało 1534,2 tys. dzieci, co stanowiło aż blisko 95% wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat.² Spośród placówek pełniących rolę edukacji przedszkolnej znajdziemy przedszkola publiczne, niepubliczne oraz inne formy wychowania przedszkolnego, jednak niezależnie od formy wszystkie te placówki podlegają pod podstawę programową i wychowania przedszkolnego zgodnie z obowiązującymi i aktualnymi przepisami. (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu)³.

2. Katolickie placówki wychowania przedszkolnego – aspekty formalne

Nie istnieje zestawienie wszystkich placówek wychowania przedszkolnego o profilu katolickim, ponieważ formalnie przedszkola nie są określane przymiotnikiem „katolickie” i nie ma prawnego obowiązku, by były zatwierdzane przez biskupa, funkcjonują także poza Radą Szkół Katolickich, która zrzesza placówki edukacji katolickiej dopiero od poziomu szkoły podstawowej. O katolickiej formie przedszkola decyduje więc to, iż prowadzone są przez osoby i instytucje opierające się na wartościach katolickich. Najczęściej są one prowadzone przez żeńskie zgromadzenia zakonne i zgodnie ze statystykami na podstawie danych z zestawienia statystycznego Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych w dokumencie „Dzieła własne zgromadzeń” stan przedszkoli na 31.12.2021r przedstawia się następująco: 59 przedszkoli publicznych z 5731 podopiecznymi, 277 przedszkoli niepublicznych z 17743 podopiecznymi, 5 przedszkoli specjalnych z 200 podopiecznymi oraz 4 przedszkola niezgłoszone z 114 podopiecznymi co łącznie daje 18334 dzieci prowadzonych przez przedszkola katolickie zrzeszone przez siostry zakonne⁴. Oprócz tego istnieją inne przedszkola katolickie, na przykład przykościelne prowadzone przez księży, czy oddziały przedszkolne przy katolickich szkołach podstawowych, jednak nie ma jednego źródła zbierającego wszystkie te dane. Dla przykładu w diecezji bydgoskiej istnieje 9 katolickich placówek wychowania przedszkolnego.

3. Charakterystyka katolickiej placówki wychowania przedszkolnego

Obecność wśród placówek wychowania przedszkolnego placówek o charakterze katolickim jest widoczna w całej Polsce. Corocznie ogłaszany nabór do najmłodszych grup świadczą o zainteresowaniu rodziców tego typu placówką. Przedszkola katolickie odgrywają istotną rolę w polskim systemie edukacyjnym, łącząc tradycyjne metody nauczania z wartościami chrześcijańskimi. Warto przyjrzeć się bliżej czym różni się placówka katolicka od

² <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/edukacja-w-roku-szkolnym-20222023-wyniki-wstepne,21,1.html> [dostęp: 9.02.2025r.]

³ Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku (poz. 356), Dz. U., poz. 356 z 24 lutego 2017.

⁴ <https://zakony-zenskie.pl/statystyka/#dzialalnosc> [dostęp: 8.02.2025r.]

standardowej placówki publicznej. Przede wszystkim, co należy podkreślić, każda placówka wychowania przedszkolnego bez względu na profil ma obowiązek realizować podstawę programową na podstawie ustawy o Prawie Oświatowym (Dz. U. z 2017, poz. 590) i Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (Dz. U. z 2017, poz. 356) w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego(...) ⁵ w związku z tym mamy pewność, iż podstawy edukacji zgodne z aktualnymi zarządzeniami są realizowane poprzez katolickie placówki wychowania przedszkolnego.

Co więc wyróżnia placówki w duchu katolickim? Przede wszystkim istotnym jest fakt, iż zasady i warunki katolickiego profilu placówki na każdym etapie edukacji zostały sprecyzowane przez Kościół a organizacja i działalność placówki powinna ich przestrzegać. Placówka jest uznawana za katolicką w trzech przypadkach: gdy prowadzi ją kompetentna władza kościelna, kościelna osoba prawna lub gdy tożsamość przedszkola katolickiego otrzymała pisemną akceptację władz kościelnych. Zakłada się, iż zarówno nauczanie jak i wychowanie powinny bazować na chrześcijańskich zasadach, nauczyciele zaś powinni charakteryzować się odpowiednią postawą w oparciu o zdrową naukę i prawość życia ⁶.

Ogólne aspekty w kwestii edukacji i wychowania w duchu katolickim określił w deklaracji o wychowaniu chrześcijańskim z 1965r. Sobór Watykański II. Zasady wychowania katolickiego dokładniej rozwija i precyzuje specjalna Komisja, a Konferencja Biskupów dostosowuje je do danych warunków regionalnych. Na podstawie powyższej deklaracji określone zostają także istotne dla charakteru katolickiego aspekty organizacyjne dla placówek wychowania przedszkolnego. Uwzględnianie tych założeń w całości kształcie podstaw pracy placówki (teoretycznych, organizacyjnych, wychowawczo-dydaktycznych i prawnych) jest obowiązkowe i musi zawierać się zarówno w aspekcie praktycznym (edukacji) jak i formalnym (dokumentacji). Przedszkole uznaje się za placówkę katolicką, gdy cała jej działalność, koncepcja pracy, statut, program wychowania oraz współpraca z rodzicami opiera się na wartościach chrześcijańskich. Rada Szkół Katolickich, w szkoleniach dla rad pedagogicznych, zaleca nawet odpowiedni zapis w statucie, podkreślający, iż placówka pełni dwie istotne funkcje: wspierającą rodzinę w wychowaniu dzieci, doradczą, przyjmując za fundament działań chrześcijański system wartości zgodnych z Kościołem katolickim. ⁷

4. Edukacja i wychowanie w przedszkolach katolickich na przykładzie diecezji bydgoskiej⁸

W diecezji bydgoskiej znajduje się dziewięć katolickich placówek wychowania przedszkolnego. Bydgoszcz: Przedszkole Sióstr Elżbietanek, Publiczne Przedszkole Dzieciątka Jezus Przy Parafii Pw. Św. Urszuli Ledóchowskiej, Katolickie Niepubliczne Przedszkole Św. Jadwigi Królowej, Punkt Przedszkolny Aniołkowo, Oddział przedszkolny w Katolickiej Szkole Podstawowej im. św. Wojciecha; Niepubliczne Przedszkole Katolickie Przy Parafii Św. Wawrzyńca w Nakle nad Notecią, Przedszkole Parafialne im. Karola Wojtyły w Wysokiej, Ochronka Zgromadzenia Sióstr Służebniczek BDNP w Solcu Kujawskim, Przedszkole Dobrego Pasterza w Osielsku/ Żołędowie ⁹.

5. Badania własne: analiza dokumentów i stron internetowych

⁵ <https://www.dziennikustaw.gov.pl/D2017000035601.pdf> [dostęp: 8.02.2025r.]

⁶ Kodeks prawa kanonicznego, Watykan 25.01.1983 r., promulgowany w Acta Apostolicae Sedis (vol. LXXV, Pars II), kan. 803

⁷ s. M. Opiela, *Tożsamość przedszkola katolickiego* [w] ks. A. Kiciński, s. M. Opiela (red.), *Katolickie wychowanie dziecka. Rodzina – przedszkole – Kościół*, Wyd. KUL, Lublin 2016, s. 79-80

⁸ <https://diecezja.bydgoszcz.pl/institucje/szkoly-i-przedszkola-katolickie/> [dostęp: 8.02.2025r.]

⁹ <https://diecezja.bydgoszcz.pl/institucje/szkoly-i-przedszkola-katolickie/> [dostęp: 8.02.2025]

Na potrzeby artykułu przeprowadzona została analiza dokumentów oraz treści stron internetowych powyższych placówek z diecezji bydgoskiej, której celem jest zrozumienie, jak placówki te prezentują swoją misję, wartości oraz programy wychowawcze, a także jakie zasady organizacyjne i wychowawcze są określone w statutach i regulaminach. Zbadanie tych materiałów pozwala na ocenę, w jaki sposób placówki te integrują elementy katolickie w procesie edukacyjnym oraz w jakim stopniu ich oferta odpowiada oczekiwaniom rodziców poszukujących wychowania w duchu katolickim dla swoich dzieci.

Analizując strony internetowe i dostępne na nich dokumenty, takie jak: regulamin, harmonogram dnia, zadania i cele przedszkola, informacje dotyczące życia placówki oraz wydarzenia czy aktualności powyższych placówek możemy wysnuć następujące wnioski, które wyróżniają te przedszkola na tle pozostałych placówek¹⁰.

1. Edukacja oparta na wartościach chrześcijańskich

- Religia i duchowość: W przedszkolach katolickich religia i wartości chrześcijańskie stanowią integralną część programu. Dzieci uczą się o Bogu, modlitwie, wartościach moralnych oraz uczestniczą w praktykach religijnych, takich jak modlitwa przed posiłkami, czy uczestnictwo w mszy świętej.
- Rola Kościoła: Placówki katolickie są często związane z lokalnymi parafiami, a nauczyciele i wychowawcy przestrzegają zasad katolickiego nauczania i przekazują je dzieciom.

2. Kształtowanie wartości moralnych

- Szacunek, miłość i empatia: Kładzie się duży nacisk na wychowanie oparte na wartościach takich jak szacunek do innych, miłość do Boga i bliźnich, uczciwość czy pomoc innym. To podejście sprzyja wychowywaniu dzieci w duchu odpowiedzialności społecznej oraz kształtowaniu pozytywnych postaw moralnych, które są fundamentem nauki w katolickich placówkach.
- Przykład nauczycieli: Nauczyciele pełnią w przedszkolach katolickich szczególną rolę jako przewodnicy moralni. To oni nie tylko przekazują wiedzę, ale także modelują postawy, ucząc dzieci szacunku, odpowiedzialności i miłości.

3. Integracja z życiem wspólnoty parafialnej

- Aktywności parafialne: Przedszkola katolickie organizują wydarzenia, które mają na celu zbliżenie dzieci i ich rodzin do wspólnoty kościelnej. Dzieci mogą uczestniczyć w wydarzeniach organizowanych przez parafię, takich jak wspólne modlitwy, pielgrzymki, festyny parafialne oraz inne inicjatywy. Często organizowane są także wydarzenia związane z obchodami świąt religijnych, jak Boże Narodzenie czy Wielkanoc.
- Wspólne święta i obchody religijne: Przedszkola katolickie organizują obchody świąt religijnych, co pozwala dzieciom na zanurzenie się w atmosferze tradycji katolickich, a także budowanie poczucia przynależności do wspólnoty kościelnej.

4. Całościowe podejście do dziecka

- Rozwój intelektualny, emocjonalny i duchowy: Przedszkola katolickie traktują dzieci w sposób holistyczny, dbając nie tylko o rozwój intelektualny, ale także o rozwój emocjonalny, społeczny i duchowy. Zajęcia pomagają dziecku rozwijać się w atmosferze miłości, akceptacji i zrozumienia, co sprzyja zdrowemu rozwojowi. Kładzie się również nacisk na wychowanie w zgodzie z wiarą chrześcijańską i wartościami katolickimi.

¹⁰ www.elzbietanki.edu.pl, www.przedszkoledzieciatkajezus.com.pl, www.jadwiga-przedszkole.pl,
www.aniolkowokpp.blogspot.com, www.katolik.bydgoszcz.pl, www.fara.naklo.pl/przedszkole,
www.wychowanie.siostry.net/ochronka-solec-kujawski/, www.pasterki.schoolpage.pl

- Współpraca z rodziną: Współpraca z rodzicami stanowi istotny element w pracy przedszkoli katolickich. Rodzice są traktowani jako pełnoprawni partnerzy w wychowaniu dziecka, a placówki organizują dla nich spotkania, warsztaty i inne formy wsparcia wychowawczego.

5. Edukacja w duchu tradycji

- Tradycja katolicka: Placówki te kładą szczególny nacisk na kultywowanie tradycji katolickich, takich jak obchody liturgicznych świąt, śpiewanie pieśni religijnych, naukę modlitw. Dzieci uczą się także o historii Kościoła, postaciach świętych, co pozwala na budowanie poczucia tożsamości religijnej. Wartości te są przekazywane zarówno w codziennej praktyce, jak i w formie zajęć edukacyjnych.
- Moralne i etyczne nauki: Zajęcia w przedszkolach katolickich obejmują również naukę o wartościach etycznych, takich jak sprawiedliwość, dobroczynność, pomoc potrzebującym. Wskazuje to na szerokie podejście do wychowania moralnego dziecka w kontekście chrześcijańskiej pedagogiki.

6. Bezpieczne i wspierające środowisko

- Klimat pokoju i bezpieczeństwa: Przedszkola katolickie często tworzą bezpieczne, pełne miłości i pokoju środowisko, które sprzyja rozwojowi dziecka. Dzieci czują się tam akceptowane i szanowane, co jest fundamentem zdrowego rozwoju emocjonalnego. Środowisko to wspiera dzieci w ich indywidualnym rozwoju i pomaga budować poczucie bezpieczeństwa.
- Indywidualne podejście: Dzięki mniejszym grupom, które są charakterystyczne dla wielu przedszkoli katolickich, nauczyciele mogą poświęcić więcej uwagi każdemu dziecku, reagując na jego potrzeby i pomagając w rozwiązywaniu problemów. Takie podejście sprawia, że dzieci czują się bardziej zrozumiane i wspierane w swoim rozwoju.

7. Rodzinna atmosfera

- Rodzinna atmosfera: Przedszkola katolickie oferują w niektórych przypadkach mniejsze grupy dzieci, co umożliwia bardziej osobiste podejście do każdego dziecka. Dzięki temu nauczyciele mogą bardziej angażować się w indywidualne potrzeby najmłodszych, a rodziny mają poczucie, że są częścią małej wspólnoty wychowawczej.
- Relacja z nauczycielem: W takich placówkach tworzy się głębsza więź między dzieckiem a nauczycielem, co sprzyja lepszemu zrozumieniu potrzeb dziecka oraz bardziej efektywnej pracy wychowawczej. Nauczyciele są nie tylko przewodnikami intelektualnymi, ale również duchowymi liderami dla dzieci, co pomaga w pełniejszym wychowaniu.

6. Kryteria wyboru placówki wychowania przedszkolnego

Wybór przedszkola jest bardzo odpowiedzialnym i trudnym zadaniem dla rodzice zwłaszcza kierującego się konkretnymi przekonaniem i wartościami. Wybierając dla swojego dziecka placówkę przedszkolną o charakterze katolickim należy rozważyć wiele aspektów związanych z profilem placówki, organizacją jego pracy, podejściem do dziecka. Wśród tych aspektów szczególnie ważne są:

1. Jakość programu edukacyjnego i metody pracy oraz wartości wychowawcze placówki

Jak zostało wspomniane we wcześniejszej części artykułu każda placówka wychowania przedszkolnego ma obowiązek realizować podstawę programową. Natomiast sposoby jej realizacji często w dużej mierze zależą od placówki i jej metod pracy oraz wybranego programu wychowawczo-edukacyjnego, który ma kluczowe znaczenie dla wszechstronnego rozwoju dziecka. W przedszkolach katolickich często obok podstawowego programu wychowawczo-dydaktycznego jest wprowadzony także program nauczania religii. W pracy z dziećmi istotne jest, aby stosowano metody aktywizujące. Liczne koncepcje pedagogiczne skupiające się na

rozwoju i edukacji dzieci w wieku przedszkolnym podkreślają istotność takiej organizacji zajęć tak, by sprzyjało działaniu, rozwijało kreatywność, inspirowało, pomagało w podejmowaniu działań i wyzwaniach oraz czerpaniu radości i satysfakcji nie tylko z osiągnięcia celu ale z samego procesu działania (na przykład M. Montessori, L. Wygocki, C. Freinet). Za najlepsze metody uznaje się więc te, które pozwalają na aktywizację dzieci motywowanie do pracy, które mają pozytywny wpływ na samoakceptację i wiarę w siebie i swoje możliwości a także takie które pozwalają na wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktyce¹¹. Przedszkola katolickie kładą także nacisk na wartości chrześcijańskie takie jak miłość, szacunek do drugiego człowieka, uczciwość i odpowiedzialność. Zajęcia zgodne są z nauczaniem Kościoła, w duchu chrześcijańskim. Przedszkola te oferują nie tylko wychowanie moralne, ale również pomagają w kształtowaniu postaw prospołecznych i duchowych. W procesie wychowawczo-edukacyjnym dziecka w przedszkolu katolickim głównym celem jest przede wszystkim wychowanie całościowe, integralne. Dziecko powinno otrzymać adekwatne jego etapu rozwoju, potrzeb i możliwości wieloprofilowe i wszechstronne wychowanie¹². Istotnym jest też to by wychowanie w placówce było spójne z wychowaniem przez rodziców ponieważ w ten sposób dziecko otrzymuje właściwy obraz świata i wartości.

2. Bezpieczeństwo dziecka i infrastruktura przedszkola, wyposażenie sal, atmosfera w przedszkolu

Bezpieczeństwo w przedszkolu to absolutna podstawa. Placówka musi spełniać wymogi sanitarno-epidemiologiczne, zapewniać odpowiednią ochronę zdrowia dzieci oraz dbać o zapewnienie odpowiednich warunków do odpoczynku i zabawy tak, by w pełni można było realizować zadania opiekuńcze, wychowawcze i dydaktyczne¹³. Ważnym aspektem jest także wyposażenie. Placówka która zapewnia przestronną, dobrze zorganizowaną przestrzeń, sprzyja rozwijaniu się dzieci w sposób kreatywny i wszechstronny. Dobre wyposażenie, w tym dostęp do pomocy dydaktycznych, zabawek edukacyjnych, ogrodu lub placu zabaw, ma kluczowe znaczenie dla rozwoju dziecka, pozwalając mu na zabawę i naukę w odpowiednich warunkach. Kluczowym miejscem jest sala przedszkolna, w której dzieci spędzają większość czasu. Powinna być więc tak urządzona, by wewnątrz było harmonijne, estetyczne funkcjonalne i łatwe w utrzymaniu czystości. Organizacja przestrzeni powinna przewidywać strefy, tak zwane kąci tematyczne, które pomogą dzieciom sprawnie i w należyтым porządku odnaleźć się i spędzać czas zarówno podczas zabaw swobodnych jak i kierowanych aktywności. Otoczenie powinno być tworzone zgodnie z potrzebami zarówno dzieci jak i potrzeb wynikających z realizacji programu wychowawczo- dydaktycznego¹⁴. W przestrzeni przedszkoli katolickich powinno znaleźć się także miejsce dla symboli religijnych takich jak Krzyż czy obrazy, które oprócz wartości religijnych będą pomocne w codziennej organizacji dnia w skład którego wchodzi codzienna modlitwa na przykład przed posiłkami czy katecheza przedszkolna. Atmosfera w przedszkolu jest także bardzo istotnym aspektem. Warto tu zwrócić uwagę na relacje jakie panują zarówno między kadrą jak i dziećmi. Ważne jest aby relacje te były oparte na zaufaniu, szacunku, prawdzie i chęci współpracy. Pozytywna atmosfera pomaga w codziennych relacjach i jest niezbędna dla prawidłowego rozwoju zwłaszcza społeczno-emocjonalnego dziecka, które dzięki temu uczy się współpracy, empatii, przynależności, akceptacji, umiejętności rozwiązywania konfliktów, nawiązywania pierwszych przyjaźni i po prostu pozwala na dobre samopoczucie w placówce.

7. Kwalifikacje i doświadczenie nauczycieli oraz indywidualne podejście do dziecka

¹¹ C. Langier, *Rola nauczyciela w rozwoju aktywności dziecka w młodszym wieku szkolnym*, [w:] *Tradycja i nowoczesność w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, U. Ordon, A. Pękała (red.), Częstochowa 2008, s. 179.

¹² M. Opiela, dz. cyt., s. 87

¹³ A. Klimaszewska, *Pedagogika przedszkolna*, Polski Instytut Wydawniczy, Warszawa, 2005 s. 56.

¹⁴ Ibidem, s. 55-58

Nauczyciel zgodnie z definicją jest odpowiednio przygotowanym do prowadzenia pracy dydaktyczno- wychowawczej w instytucjach oświatowo- wychowawczych specjalistą¹⁵, nie tylko uczy ale i wychowuje. Ma bardzo odpowiedzialne zadanie gdyż jego praca skupia się na indywidualnym podejściu do dziecka, zwłaszcza uwzględnianie jego możliwości potrzeb czy motywacji do patrzenia na świat oczami dziecka i do odpowiedniej organizacji przestrzeni tak by dziecko miało możliwość doświadczania świata. Powinien traktować dziecko z szacunkiem godnością i wsparciem¹⁶. W kontekście edukacji małego dziecka coraz częściej kładzie się nacisk na indywidualne, wieloprofilowe podejście. „Indywidualizacja jest próbą dostosowania celów, zadań, treści, metod, form, środków kształcenia, tempa pracy do indywidualnych właściwości uczniów, przede wszystkim do poziomu rozwoju intelektualnego, uzdolnień, zainteresowań i pasji poznawczych, stanu zdrowia”¹⁷, „indywidualizacja w nauczaniu to uwzględnianie w systemie dydaktyczno-wychowawczym różnic indywidualnych między uczniami i stosowanie takich zabiegów pedagogicznych, które sprzyjają maksymalnemu rozwojowi osobowości uczących się”¹⁸. Wobec powyższego nauczyciel współcześnie powinien być otwarty na podmiotowe podejście na wychowanie i nauczanie dziecka poprzez obserwację, holistyczne poznanie i diagnozowanie jego potrzeb czy trudności, całościowe organizowanie procesu edukacyjnego (w tym odpowiednie dostosowanie programu nauczania zgodnie z indywidualnymi potrzebami i możliwościami dziecka). Powinien skupić się na towarzyszeniu dziecku, akceptacji, pomocy oraz budowania w nim odpowiedzialności samodzielności i poczuciu własnej wartości motywacji rozwijaniu kompetencji społeczno- emocjonalnych. Nauczyciel powinien odznaczać się także kompetencjami dydaktycznymi, innowacyjnymi i interpersonalnymi (w tym przede wszystkim cierpliwością otwartością opiekuńczością i empatią oraz komunikatywnością)¹⁹.

Podsumowanie

Decyzja o wyborze odpowiedniej placówki wychowawczej jest trudna i wymaga uwzględnienia wielu czynników, które wpływają na rozwój dziecka. Jakość edukacji, kwalifikacje nauczycieli, bezpieczeństwo, wartości wychowawcze oraz indywidualne podejście do dziecka to tylko niektóre z kluczowych aspektów, które powinny być brane pod uwagę. Kluczowe tutaj będzie także zapoznanie się rodziców z daną placówką poprzez wizytę osobistą i rozmowę z dyrektorem, potencjalnym nauczycielem wychowawcą, udział w otwartych wydarzeniach, zapoznanie się aspektami formalnymi i dokumentacją (statusem, regulaminem, programem nauczania, harmonogramem dnia i zajęciami dodatkowymi), rozmowa z innymi rodzicami.

Badania własne opinii rodziców na temat katolickich placówek wychowania przedszkolnego

Badania przeprowadzone w ramach artykułu miały charakter badań ilościowych, mających na celu zebranie danych na temat wyboru katolickich placówek wychowania przedszkolnego przez rodziców. Zastosowano kwestionariusz ankiety, który został opracowany w celu uzyskania informacji na temat kryteriów wyboru placówki, motywacji i oczekiwań. Ankieta składała się z pytań zamkniętych co umożliwiło uzyskanie precyzyjnych danych statystycznych. Badanie zostało przeprowadzone w formie online, wzięło w nim udział 50

¹⁵ W. Pomykało, (red), *Encyklopedia pedagogiczna*, Fundacja Innowacja, Warszawa 1993, s. 439.

¹⁶ D. Waloszek, *Edukacja dzieci w wieku przedszkolnym*, WSP w Olsztynie, Olsztyn, 1994, s. 32-33.

¹⁷ S. Palka, *Pedagogika w stanie tworzenia, Kontynuacje*, Kraków 2003, s.110.

¹⁸ M. Sajdak, *Indywidualizacja w nauczaniu*, [w] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Warszawa 2003, t. II G-Ł, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2004, s.298.

¹⁹ J. Karbowiczek, M. Kwaśniewska, B. Surma (red.), *Podstawy pedagogiki przedszkolnej z metodyką*, Wyd. WAM, Kraków, 2011, s. 164-165.

rodziców dzieci uczęszczających do przedszkoli katolickich w mieście Bydgoszcz. Ankieta zawierała 10 pytań a jej wyniki przedstawiają się następująco:

1. Na pytanie czym kierowali się państwo wyborze przedszkola katolickiego dla swojego dziecka 35 osób odpowiedziało, że ważna jest dla nich edukacja religijna 7 osób że jakość nauczania 6 osobom polecił je ktoś z rodziny lub znajomy a 5 osób kierowało się bliskością do miejsc od miejsca zamieszkania.
2. W kwestii oczekiwań, jakie rodzice mają wobec przedszkola katolickiego większość czyli 40 osób wskazało bezpieczeństwo dziecka, 10 osób wychowanie religijne 5 osób rozwijanie pasji i zainteresowań i 6 wysoką jakość nauczania, nikt nie wskazał rozwoju umiejętności społecznych oraz licznych zajęć dodatkowych.
3. Na pytanie o to jak rodzice oceniają w skali od 1-5 nauczycieli w przedszkolu katolickim zdecydowana większość rodziców wskazała na ocenę 4 lub 5 (4: 20 osób, 5: 25 osób), 3 na ocenę 3 wskazało pięcioro rodziców.
4. Podobnie w skali 1-5 rodzice mieli ocenić pracę dyrekcji przedszkola i tutaj wyniki były podobne jak do oceny pracy nauczycieli większość rodziców wskazała na ocenę 4 lub 5 (4: 30 osób, 5: 12) na ocenę 3 wskazało ośmioro rodziców.
5. Ocenie także w skali 1-5 podlegało wyposażenie sali i przedszkola. Tutaj ocena wahała się od 3 do 5 (3: 15 osób, 4: 17 osób, 5: 18).
6. Kolejnym aspektem była ocena również w skali 1-5 współpracy i relacji między rodzicami tutaj przeważało odpowiedzi 3 (27 osób) i 4 (14 osób) oraz 5 (6 osób) i 2 (3 osoby).
7. Ostatnim aspektem ocenianym w skali 1-5 były relacje dzieci w przedszkolu wśród rówieśników. Rodzice oceniają je wysoko: 5 (19 osób), 4 (17 osób), 3 (11 osób), 2 (3 osoby).
8. Następnie zadaniem rodziców było wskazać jedną najważniejszą wartość chrześcijańską spośród miłości (22 osoby) szacunku (14 osób) solidarności (2 osoby) pokory (0 osób) uczciwości (8 osób) wdzięczności (1 osoba) prawdomówności (2 osoby) rodzice mogli także dodać inną wartość i tutaj jedyną propozycją była współpraca.
9. W kolejnym pytaniu rodzice odpowiadali czy uczestniczenie dziecka w życiu religijnym przedszkola ma dla nich dużą wartość zdecydowana większość odpowiedziała że tak (42 osoby), 5 osób że nie i 3 że nie wie.
10. Ostatnia kwestia dotyczyła tego, czy według rodziców przedszkole katolickie wspiera rozwój wartości chrześcijańskich u dziecka i tutaj również zdecydowana większość (39 osób) powiedziała że tak 6 osób że nie, i 5, że nie wie.

Podsumowując wyniki ankiety, dla rodziców wybór przedszkola katolickiego jest przemyślaną i ważną decyzją motywowaną edukacją religijną. Wśród priorytetem dla rodziców jest poczucie bezpieczeństwa dziecka oraz wychowanie w duchu religii katolickiej. Rodzice wysoko oceniają zarówno pracę nauczycieli jak i dyrekcji przedszkola, dość wysoko oceniają wyposażenie placówki. Jeśli chodzi o relacje między rodzicami tutaj odpowiedzi były dość podzielone, co wskazywać może na większą potrzebę integracji rodziców. W ankiecie rodzice dość wysoko oceniali także współpracę wśród dzieci. Rodzice cenią sobie także wartości chrześcijańskie przede wszystkim miłość szacunek i uczciwość. Według odpowiedzi zdecydowana większość rodziców uważa że uczestniczenie ich dziecka w życiu religijnym przedszkola ma dla nich dużą wartość i że wspiera u ich dziecka rozwój wartości chrześcijańskich. W powyższych odpowiedziach widoczna jest świadomość rodziców i przeświadczenie o tym, w jakich wartościach chcą wychowywać swoje dzieci i jak wskazują powyższe odpowiedzi zdecydowana większość rodziców jest zadowolona ze wyboru placówki. Powyższe badanie, które objęło 50 osób, ma wyłącznie charakter pilotażowy i orientacyjny, nie jest ono wystarczające do formułowania ogólnych wniosków dotyczących całej populacji

rodziców wybierających katolickie placówki wychowania przedszkolnego. Zebrane dane stanowią raczej wstęp do dalszych, bardziej rozbudowanych badań, które pozwolą na dokładniejszą analizę i wyciągnięcie bardziej reprezentatywnych wniosków.

Zakończenie

Podsumowując, wybór katolickich placówek wychowania przedszkolnego jest decyzją, która ma istotny wpływ na rozwój dziecka, nie tylko w zakresie edukacyjnym, ale również moralnym i duchowym. Istotne jest więc aby jasno określić swoje wymagania i oczekiwania wobec placówki, by edukacja i wychowanie dziecka było spójne, wartościowe i umożliwiałoby mu wszechstronny rozwój, także duchowy.

Bibliografia:

Akty prawne:

Kodeks prawa kanonicznego, Watykan 25.01.1983 r., promulgowany w Acta Apostolicae Sedis (vol. LXXV, Pars II), kan. 803

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku (poz. 356), Dz. U., poz. 356 z 24 lutego 2017.

Literatura:

1. *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku* (opr. zb.), t. II G-Ł, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2003.

2. Karbowniczek J., Kwaśniewska M., Surma B. (red.), *Podstawy pedagogiki przedszkolnej z metodyką*, Wyd. WAM, Kraków 2011.

3. Kiciński A., Opiela M.(red.), *Katolickie wychowanie dziecka. Rodzina – przedszkole – kościół*, Wyd. KUL, Lublin 2016.

4. Klimaszewska A., *Pedagogika przedszkolna*, Polski Instytut Wydawniczy, Warszawa, 2005.

5. Moroz H., (red.) *Problemy doskonalenia systemu edukacyjnego w Polsce*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2008.

6. Ordon U., Pękała A. (red.), *Tradycja i nowoczesność w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Wydawnictwo Naukowe im. Jana Długosza, Częstochowa 2008.

7. Palka S., *Pedagogika w stanie tworzenia: kontynuacje*, Wyd. UJ, Kraków 2003.

8. Pomykało W., (red), *Encyklopedia pedagogiczna*, Fundacja Innowacja, Warszawa 1993.

9. Waloszek D., *Edukacja dzieci w wieku przedszkolnym*, WSP w Olsztynie, Olsztyn, 1994.

Netografia:

<https://aniolkowokpp.blogspot.com>,

<https://diecezja.bydgoszcz.pl/instytucje/szkoly-i-przedszkola-katolickie/>

<https://elzbietanki.edu.pl>,

<https://fara.naklo.pl/przedszkole>,

<https://jadwiga-przedszkole.pl>,

<https://katolik.bydgoszcz.pl>,

<https://przedszkoledzieciatkajezus.com.pl>,

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/edukacja-w-roku-szkolnym-20222023-wyniki-wstepne,21,1.html>

<https://zakony-zenskie.pl/statystyka/#dzialalnosc>

<https://wychowanie.siostry.net/ochronka-solec-kujawski/>,

<https://pasterki.schoolpage.pl>

Agnieszka Wierchosławska
Ul. Rydzowa 4
86-005 Zielonka,
Dziękuję uprzejmie,
Z wyrazami szacunku,
Agnieszka Wierchosławska